IB047

Četnosti a kolokace

Pavel Rychlý

pary@fi.muni.cz

8. dubna 2022

Obsah korpusu

Jak zjistíme, co je v korpusu?

- přečteme ho – nepraktické
- struktura korpusu: atributy, struktury, metainformace
- seznam typických (častých) slov
  - pro každý atribut (slovo, lemma, značka)
  - pro atributy struktur (autor, datum, ...)
- základní informaci dávají i velikosti seznamů
- text/type ratio = počet tokenů / počet různých slov

	tokenů	slov	text/type ratio
Susanne	150 000	16 000	9,1
BNC	112 000 000	774 000	145
EnTenTen	13 000 000 000	28 000 000	465

Obsah korpusu

Poznáte o jaký korpus jde?

	řádků	slov	bajtů
Kniha 1	3.715	37.703	223.415
Kniha 2	1.601	16.859	91.031

Seznamy slov

- seznamy nejčastějších prvků (slov) dávají dobrou charakteristiku obsahu
- `sort |uniq -c |sort -rn`
- některá slova dávají informaci o jazyce, jiná o typu jazyka, jiná o obsahu

Kniha 1	**Kniha 2**
the, and, of, to, you, his, in, said, that, I, will, him, your, he, a, my, was, with, s, for, me, He, is, , , it, them, be, The, all, , have, from, , on, her, , , , are, their, were, they, which, , t, up, , had, there	the, I, to, a, of, is, that, , you, he, and, said, was, , in, it, not, me, my, have, And, are, one, for, But, his, be, The, It, at, all, with, on, will, as, very, had, this, him, He, from, they, , so, them, no, You, do, would, like

Seznamy slov

- seznamy nejčastějších prvků (slov) dávají dobrou charakteristiku obsahu
- `sort |uniq -c |sort -rn`
- některá slova dávají informaci o jazyce, jiná o typu jazyka, jiná o obsahu

Kniha 1	**Kniha 2**
the, and, of, to, you, his, in, said, that, I, will, him, your, he, a, my, was, with, s, for, me, He, is, **father**, , it, them, be, The, all, **land**, have, from, , on, her, , **son**, , are, their, were, they, which, **sons**, t, up, , had, there	the, I, to, a, of, is, that, **little**, you, he, and, said, was, , in, it, not, me, my, have, And, are, one, for, But, his, be, The, It, at, all, with, on, will, as, very, had, this, him, He, from, they, **planet**, so, them, no, You, do, would, like

Seznamy slov

- seznamy nejčastějších prvků (slov) dávají dobrou charakteristiku obsahu
- `sort |uniq -c |sort -rn`
- některá slova dávají informaci o jazyce, jiná o typu jazyka, jiná o obsahu

Kniha 1	**Kniha 2**
the, and, of, to, you, his, in, said, that, I, will, him, your, he, a, my, was, with, s, for, me, He, is, **father**, **God**, it, them, be, The, all, **land**, have, from, **Jacob**, on, her, **Yahweh**, **son**, **Joseph**, are, their, were, they, which, **sons**, t, up, **Abraham**, had, there	the, I, to, a, of, is, that, **little**, you, he, and, said, was, **prince**, in, it, not, me, my, have, And, are, one, for, But, his, be, The, It, at, all, with, on, will, as, very, had, this, him, He, from, they, **planet**, so, them, no, You, do, would, like

Zipfův zákon

Jaké je rozložení slov v korpusu?

- proč jsou nejčastější slova dobrou charakteristikou?
- nejčastější pokrývají velkou část textu
- $f * r = C$
  součin četnosti a pořadí v seznamu slov (dle četnosti) je zhruba konstantní
- slova, slovní spojení
- vlastní jména, velikosti měst

Zipfův zákon

- graf: pořadí – četnost
- $f * r = C$

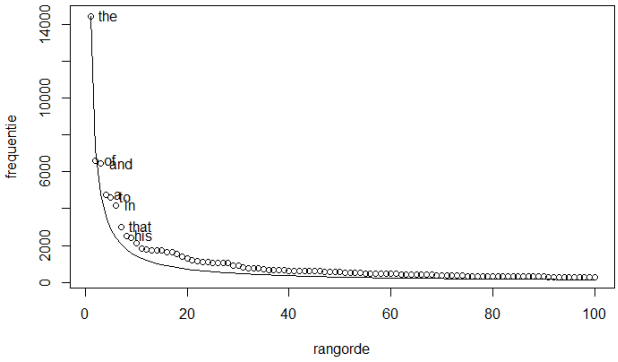

Zipfův zákon

Velká část slov je s četností 1 = *hapax legomena*

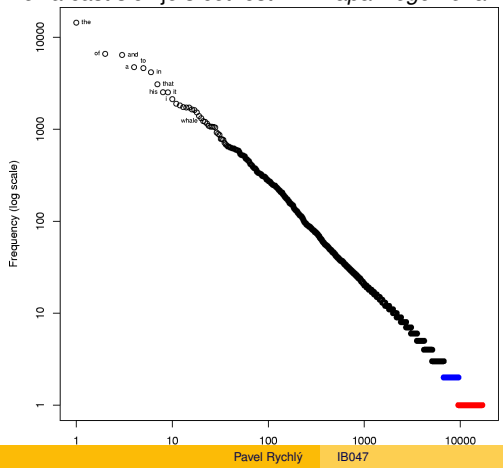

Redukovaná četnost

- pravděpodobnost výskytu slova vs. četnost slova v korpusu
- některá slova jsou pouze v jenom dokumentu, ale mnohokrát
- redukované četnosti normalizují výskyty
- $RF <= F$
- $RF >= 1$
- dokumentová četnost (range)
  = počet dokumentů obsahujících dané slovo

ARF: average reduced frequency

- četnost slova f
- korpus rozdělíme na f částí
- počítáme počet částí, které dané slovo obsahují
  min = 1, max = f
- rozdělení posuneme o jeden token, znovu spočteme počet částí
- ARF = průměr počtu pokrytých částí ze všech posunutí

ALDF: Average Logarithmic Distance Frequency

- četnost slova f, velikost korpusu N
- d_i počet tokenů mezi jednotlivými výskyty slova
- $ALD = \frac{1}{N} * \sum_{i=1}^{f} d_i \log_2 d_i$
- $ALDF = 2^{ALD}$
- rovnoměrné rozložení: $ALDF = f$
- výpočet lze distribuovat, snadné skládání částí

Kolokace

Jaká slova se vyskytují v kontextech daného výrazu?

- záchodové XXX
- tratoliště XXX
- očitý XXX
- polehčující XXX

Kolokace

Jaká slova se vyskytují v kontextech daného výrazu?

- záchodové XXX
- tratoliště XXX
- očitý XXX
- polehčující XXX

Jak můžeme kolokace najít?

- četnosti
- relativní četnosti
- skóre – asociační míry
- filtrování

Asociační míry

Počítáme na základě kontingenční tabulky.

	$V = v$	$V \neq v$
$U = u$	$E_{11} = \frac{R_1 C_1}{N}$	$E_{12} = \frac{R_1 C_2}{N}$
$U \neq u$	$E_{21} = \frac{R_2 C_1}{N}$	$E_{22} = \frac{R_2 C_2}{N}$

expected frequencies

	$V = v$	$V \neq v$	
$U = u$	O_{11}	O_{12}	$= R_1$
$U \neq u$	O_{21}	O_{22}	$= R_2$
	$= C_1$	$= C_2$	$= N$

observed frequencies

O_{ij} – pozorované hodnoty (observed) E_{ij} – očekávané hodnoty (expected)

Asociační míry

- T-score: $T = \frac{O_{11} - E_{11}}{\sqrt{O_{11}}} = \frac{f_{xy} - \frac{f_x f_y}{N}}{\sqrt{f_{xy}}}$
- MI-score: $MI = \log_2 \frac{O_{11}}{E_{11}} = \log_2 \frac{f_{xy} N}{f_x f_y}$
- Log-likelihood:
  $LL = -\log_2 \frac{L(O_{11}, C_1, r) L(O_{12}, C_2, r)}{L(O_{11}, C_1, r_1) L(O_{12}, C_2, r_2)}$
  $L(k, n, r) = r^k (1 - r)^{n-k}$
  $r = \frac{R_1}{N}$; $r_1 = \frac{O_{11}}{C_1}$; $r_2 = \frac{O_{12}}{C_2}$

Asociační míry

- Minimum sensitivity: $MS = \min\{\frac{O_{11}}{C_1}, \frac{O_{11}}{R_1}\} = \min\{\frac{f_{xy}}{f_x}, \frac{f_{xy}}{f_y}\}$ – minimum z relativních četností
- Dice: $D = \frac{2O_{11}}{R_1 + C_1} = \frac{2f_{xy}}{f_x + f_y}$
- logDice: $lD = 14 + \log_2 D = 15 + log_2 f_{xy} - log_2(f_x + f_y)$

Filtrování

- vybíráme jen ty kolokace, které splňují podmínku na značkách
- ADJ NN
- NN NN
- word sketches – jednostránkový souhrn chování slov

Kolokace slova Prince

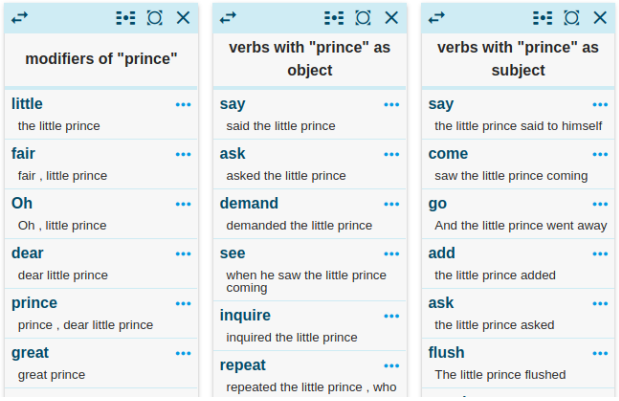

modifiers of "prince"	verbs with "prince" as object	verbs with "prince" as subject
little — the little prince	say — said the little prince	say — the little prince said to himself
fair — fair , little prince	ask — asked the little prince	come — saw the little prince coming
Oh — Oh , little prince	demand — demanded the little prince	go — And the little prince went away
dear — dear little prince	see — when he saw the little prince coming	add — the little prince added
prince — prince , dear little prince	inquire — inquired the little prince	ask — the little prince asked
great — great prince	repeat — repeated the little prince , who	flush — The little prince flushed

Word Sketches

Jak se vytváří

- Velký vyvážený korpus
- Vyhledáme závislé prvky (subjects, objects, heads, modifiers etc)
- Gramatické relace definované formou dotazů v CQL
- Seznam kolokací pro každou gramatickou relaci
- Statistika pro třídění každého seznamu

Klíčová slova

- porovnání relativních četností oproti referenčním datům
- Simple Math:
  $s = \frac{f_1+N}{f_{ref}+N}$

Klíčová slova

- porovnání relativních četností oproti referenčním datům
- Simple Math:
  $s = \frac{f_1+N}{f_{ref}+N}$

Co je v korpusu/textu?
Klíčová slova dávají typická (častá) slova, ale ne obyčejná.